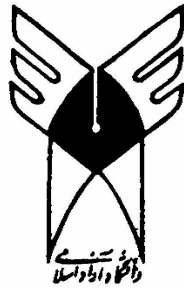

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه باستان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش پیش از تاریخ

عنوان :

بررسی و مطالعه اقتصاد معیشتی و تغییر آن از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی در
جوامع پیش از تاریخ دشت شوشان

استاد راهنما :

دکتر کامیار عبدی

استاد مشاور :

دکتر رضا مستوفی

پژوهشگر :

زینب مریخ پور

تابستان ۱۳۸۹

تقدیم به پدر و مادر عزیز
و
همسر خوبم

سپاسگزاری

لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ

اکنون که پایان‌نامه حاضر به اتمام رسیده است بر خود لازم می‌دانم از زحمات بی‌دریغ استادان گرانقدر خود، جناب آقای دکتر کامیار عبدی، استاد راهنما، و جناب آقای دکتر رضا مستوفی، استاد مشاور، تقدیر و تشکر کنم. همچنین از دوستان عزیز خود خانم‌ها سارا حسنونند و مریم مهرپور مقدم، کارشناسان ارشد باستان‌شناسی، که مرا در این راه یاری نمودند بسیار سپاسگزارم.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب زینب مریخ پور دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۶۷۳۰۳۰۰۰۰۱ در رشته باستان شناسی - پیش از تاریخ که در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۱۵ از پایان نامه خود تحت عنوان : بررسی و مطالعه اقتصاد معیشتی و تغییر آن از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی در جوامع پیش از تاریخ دشت شوشان" با کسب نمره ۱۹/۵۰ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم :

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۱۵

دانشجوی کارشناسی ارشد **زینب مریخ پور** از پایان نامه خود دفاع
نموده و با نمره ۱۹/۵۰ بحروف نوزده و پنجاه صدم و با درجه
عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی
 دانشگاه آزاد اسلامی – واحد تهران مرکزی
 دانشکده : ادبیات و علوم انسانی
 (این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱
عنوان پایان نامه: بررسی و مطالعه اقتصاد معیشتی و تغییر آن از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی در جوامع پیش از تاریخ دشت شوشان	
نام و نام خانوادگی دانشجو: زینب مریخ پور شماره دانشجویی: ۸۶۷۳۰۳۰۰۰۰۱ رشته تحصیلی: باستان شناسی پیش از تاریخ	تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۸/۲/۱۰ تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۸۹/۶/۱۵
استاد / استادان راهنما: دکتر کامیار عبدی استاد / استادان مشاور: دکتر رضا مستوفی فرد	
آدرس: تهران – خیابان انقلاب – تقاطع گرگان – گرگان جنوبی نبش اسکونی – پلاک ۳۶ جدید طبقه اول تلفن: ۷۷۶۰۴۷۵۶	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>پژوهشهای گسترده باستان‌شناختی در مورد رفتارهای معیشتی انسان در طول ادوار مختلف زندگی او حاکی از آن است که اقتصاد معیشتی و طرز امرار معاش یکی از مسائل بسیار مهم بوده و تأثیری اساسی بر جوامع انسانی گذاشته است. رفتارهای معیشتی دوران پارینه‌سنگی (شکار و گردآوری خوراک) بر پایه اشتراک‌گذاری غذا استوار بود.</p> <p>با تغییرات شدید آب و هوا در دوره فراپارینه‌سنگی، اهلی کردن حیوانات و گیاهان آغاز شد و به تدریج تقسیم کار و تخصص‌گرایی در فعالیتهای خانوادگی شکل گرفت.</p> <p>با آغاز دوره نوسنگی و شکل‌گیری روستاها و پیدایش کشاورزی و دامپروری، تغییری مهم در اقتصاد معیشتی رخ داد و آن پیدایش مالکیت خصوصی بود. در این پژوهش سعی کرده‌ایم با بررسی اقتصاد معیشتی از دوران پارینه‌سنگی به دوره نوسنگی، تغییر در رفتارهای معیشتی را ارزیابی و آنها را در جوامع پیش از تاریخی دشت شوشان تحلیل نماییم.</p> <p>با آغاز دوره نوسنگی و شکل‌گیری مالکیت خصوصی و افزایش جمعیت، نظام خانوادگی از گروهی به هسته‌ای و سپس از خانواده هسته‌ای به خانواده گسترده تغییر یافت. این تغییر خود را در پلان خانه‌های این دوره به نمایش می‌گذارد که از گرد به چهارگوش تغییر کرد. در محوطه‌های دشت شوشان، مانند چغابنوت و چغامیش، پلان‌های چهارگوش خانه‌ها با انباری‌هایی در کنار هر کدام، نشان دهنده آغاز مالکیت خصوصی خانواده‌ها بر منابع غذایی است.</p>	

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:
 مناسب نیست

چکیده

فصل اول: کلیات طرح

۲	۱-۱ بیان مسأله
۳	۲-۱ هدف تحقیق
۳	۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۳	۴-۱ پرسش ها و فرضیه های تحقیق
۳	۱-۴-۱ پرسشها
۴	۲-۴-۱ فرضیات
۴	۵-۱ روش تحقیق
۴	۶-۱ قلمرو تحقیق
۵	۷-۱ پیشینه تحقیق

فصل دوم: چشم اندازهای نظری بر مالکیت و مشارکت مواد غذایی در جوامع باستانی

۷	۱-۲ مقدمه
۸	۲-۲ جامعه چیست؟
۸	۳-۲ بررسی جامعه در سه سطح
۸	۱-۳-۲ جامعه در مفهوم وسیع
۹	۲-۳-۲ جامعه در مفهوم متوسط
۹	۳-۳-۲ جامعه در مفهوم محدود
۹	۴-۲ فرهنگ چیست؟
۱۰	۵-۲ تطور فرهنگی
۱۱	۶-۲ اقتصاد چیست؟
۱۱	۷-۲ تعریف شیوه معیشت و تولید
۱۲	۸-۲ اهمیت فناوری معیشتی
۱۳	۹-۲ اشتراک گذاری چیست؟
۱۶	۱۰-۲ تئوری تلاش
۱۹	۱۱-۲ نوع دوستی دوسویه
۲۰	۱۲-۲ همکاری متقابل (مالکیت تعاونی)
۲۱	۱۳-۲ دزدی مجاز
۲۲	۱۴-۲ خویشاوندمداری
۲۲	۱۵-۲ خودنمایی
۲۳	۱۶-۲ مازاد اقتصادی
۲۴	۱۷-۲ مردم شناسی اقتصادی
۲۵	۱۸-۲ دادوستد
۲۶	۱۹-۲ مدارک قوم شناختی و نظریات اقتصاد معیشتی
۲۶	۱-۱۹-۲ کونامبو
۲۶	۲-۱۹-۲ هالمن

۲۷ ۳-۱۹-۲ آچای
۲۸ ۲۰-۲ معماری و اقتصاد معیشتی
۲۸ ۱-۲۰-۲ مجموعه با کلبه‌های گرد
۳۰ ۲۱-۲ چند نمونه باستانی از مجموعه با کلبه‌های گرد در لوانت
۳۰ ۱-۲۱-۲ عین ملح
۳۰ ۲-۲۱-۲ بیضا
۳۱ ۳-۲۱-۲ تل موریبط
۳۱ ۲۲-۲ روستا با خانه‌های چهارگوش
۳۳ ۱-۲۲-۲ بیضا
۳۳ ۲-۲۲-۲ تل موریبط
۳۴ ۳-۲۲-۲ جارمو
۳۴ ۴-۲۲-۲ مئاره

فصل سوم: اقتصاد معیشتی جوامع شکارگر و گردآورنده دوره پارینه‌سنگی

۳۷ ۱-۳ مروری بر دوران پارینه‌سنگی
۳۸ ۱-۱-۳ دوره پارینه‌سنگی قدیم
۳۸ ۲-۱-۳ دوره پارینه‌سنگی میانه
۴۰ ۳-۱-۳ دوره پارینه‌سنگی جدید
۴۲ ۲-۳ اقتصاد معیشتی انسان در طول دوره پارینه‌سنگی
۴۵ ۳-۳ امرار معاش در دوره پارینه‌سنگی قدیم
۴۶ ۴-۳ امرار معاش در دوره پارینه‌سنگی میانه
۴۸ ۱-۴-۳ دلایل تغییر در روش‌های امرار معاش در دوره پارینه‌سنگی میانه
۵۰ ۵-۳ شیوه امرار معاش در دوره پارینه‌سنگی جدید
۵۰ ۶-۳ سازمان اجتماعی در جوامع شکارگر - گردآورنده

فصل چهارم: مالکیت و اشتراک در دوره فراپارینه‌سنگی

۵۵ ۱-۴ معرفی دوره فراپارینه‌سنگی
۵۹ ۲-۴ روش‌های امرار معاش در دوره فراپارینه‌سنگی
۶۴ ۳-۴ هلال حاصلخیزی

فصل پنجم: انتقال از تهیه غذا به تولید غذا در دوره فراپارینه‌سنگی

۶۷ ۱-۵ نظریات مربوط به آغاز کشاورزی
۶۸ ۲-۵ نظریه واحه‌ای
۶۹ ۳-۵ نظریه هسته مرکزی
۷۰ ۴-۵ نظریه توازن جمعیتی
۷۳ ۵-۵ نظریه طیف گسترده اقتصادی

فصل ششم: مالکیت و اشتراک در دوره نوسنگی

۷۶ ۱-۶ مروری بر دوره نوسنگی
۷۸ ۲-۶ دوره روستانشینی آغازین
۷۹ ۳-۶ دوره های روستانشینی جدیدتر (قدیم، میانه، جدید)

۷۹ ۴-۶ ریشه‌های تولید غذا در دوره نوسنگی
۸۲ ۵-۶ گسترش کشاورزی در دوره نوسنگی
۸۴ ۶-۶ شیوه امرار معاش در دوره نوسنگی
۸۶ ۷-۶ روستانشینی، مالکیت و تأثیر آنها بر تغییرات اجتماعی
۸۸ ۱-۷-۶ انبوهی جمعیت
۸۸ ۲-۷-۶ دارایی
۹۰ ۳-۷-۶ دسترسی به حقوق مالکیت
۹۰ ۴-۷-۶ کالا
۹۱ ۵-۷-۶ طبقات اجتماعی
۹۲ ۸-۶ تغییر سازمان اجتماعی در دوره نوسنگی

فصل هفتم: الگوی امرار معاش در دشت شوشان

۹۷ ۱-۷ موقعیت جغرافیایی
۹۷ ۱-۱-۷ منطقه خشک غیرقابل کشت
۹۷ ۲-۱-۷ منطقه نیمه خشک
۹۸ ۳-۱-۷ منطقه خشک
۹۸ ۴-۱-۷ رودخانه‌ها
۹۹ ۲-۷ تاریخچه فعالیت‌های باستان‌شناختی در دشت شوشان
۱۰۰ ۳-۷ گاهنگاری دشت شوشان
۱۰۱ ۴-۷ توالی باستان‌شناختی شوشان شرقی
۱۰۱ ۱-۴-۷ دوره شوشان بدون سفال (Aceramic Susiana)
۱۰۱ ۲-۴-۷ دوره شکل‌گیری شوشان (Formative Susiana)
۱۰۲ ۳-۴-۷ دوره شوشان عتیق (Archaic Susiana)
۱۰۲ ۴-۴-۷ مرحله شوشان عتیق ۱
۱۰۲ ۵-۴-۷ مرحله شوشان عتیق ۲
۱۰۲ ۶-۴-۷ مرحله شوشان عتیق ۳
۱۰۳ ۷-۴-۷ دوره شوشان قدیم (Early Susiana)
۱۰۳ ۸-۴-۷ دوره شوشان میانه (Middle Susiana)
۱۰۳ ۹-۴-۷ مرحله شوشان میانه ۱
۱۰۳ ۱۰-۴-۷ مرحله شوشان میانه ۲
۱۰۳ ۱۱-۴-۷ مرحله شوشان میانه ۳
۱۰۴ ۱۲-۴-۷ دوره شوشان جدید (Late Susiana)
۱۰۴ ۵-۷ شوشان غربی: توالی گاهنگاری غرب دشت شوشان (ناحیه شوش)
۱۰۴ ۱-۵-۷ دوره عتیق
۱۰۵ ۲-۵-۷ دوره جعفرآباد
۱۰۵ ۳-۵-۷ دوره انتقالی کوتاه
۱۰۵ ۴-۵-۷ دوره چغامیش
۱۰۶ ۵-۵-۷ دوره شوش ۱ یا شوش A
۱۰۶ ۶-۷ محوطه‌های باستانی دشت شوشان
۱۰۷ ۱-۶-۷ جعفرآباد
۱۰۸ ۲-۶-۷ جوی

۱۱۱ ۳-۶-۷ بندبال
۱۱۳ ۴-۶-۷ چغانوت
۱۱۶ ۵-۶-۷ چغامیش
۱۱۸ ۷-۷ اقتصاد معیشتی در دشت شوشان
۱۱۸ ۱-۷-۷ چغانوت
۱۱۹ ۲-۷-۷ چغامیش
۱۲۰ ۳-۷-۷ تپه تولایی
۱۲۱ ۸-۷ مقایسه نوع معیشت در دشت شوشان با دهلران
۱۲۱ ۱-۸-۷ تپه علی کش (دوره بز مرده)
۱۲۴ ۹-۷ اقتصاد معیشتی و معماری در دشت شوشان
۱۲۵ ۱-۹-۷ چغانوت
۱۲۷ ۲-۹-۷ چغامیش
۱۲۹ ۳-۹-۷ جعفر آباد

فصل هشتم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۱۳۱ ۱-۸ نتیجه‌گیری
۱۳۳ ۲-۸ پیشنهادها
۱۳۴ فهرست منابع

فهرست شکلها

صفحه	عنوان
۱۴۱	شکل (۱-۱) پلان مجموعهٔ ماسا با کلبه‌های گرد، کامرون، آفریقا
۱۴۲	شکل (۲-۱) پلان ساده شدهٔ بخشی از لایهٔ یک در عین ملح، فلسطین
۱۴۳	شکل (۳-۱) پلان دو مجموعهٔ امروزی با کلبه‌های گرد از زیمباوه
۱۴۴	شکل (۴-۱) نمونهٔ گونه نما از خانه‌های چهارگوش جارمو، عراق
۱۴۵	شکل (۵-۱) خانه‌های چارگوش از متاره، عراق
۱۴۶	شکل (۱-۷) پلان توپوگرافی محوطهٔ چغامیش
۱۴۷	شکل (۲-۷) پلان یک واحد مسکونی از چغامیش، دورهٔ عتیق
۱۴۸	شکل (۳-۷) نقشهٔ یک واحد مسکونی از چغامیش، دورهٔ شوشان قدیم
۱۴۹	شکل (۴-۷) نقشهٔ استقرار، جعفرآباد ۵ و ۶ جدید
۱۵۰	شکل (۵-۷) پلان چند واحد مسکونی در لایه‌های ۵ و ۶ جعفرآباد
۱۵۱	شکل (۶-۷) پلان بقایای سکونت در جعفرآباد، لایهٔ ۳b

چکیده

پژوهشهای گسترده باستان‌شناختی در مورد رفتارهای معیشتی انسان در طول ادوار مختلف زندگی او حاکی از آن است که اقتصاد معیشتی و طرز امرار معاش یکی از مسائل بسیار مهم بوده و تأثیری اساسی بر جوامع انسانی گذاشته است. رفتارهای معیشتی دوران پارینه‌سنگی (شکار و گردآوری خوراک) بر پایه اشتراک‌گذاری غذا استوار بود. با تغییرات شدید آب و هوا در دوره فراپارینه‌سنگی، اهلی کردن حیوانات و گیاهان آغاز شد و به تدریج تقسیم کار و تخصص‌گرایی در فعالیتهای خانوادگی شکل گرفت. با آغاز دوره نوسنگی و شکل‌گیری روستاها و پیدایش کشاورزی و دامپروری، تغییری مهم در اقتصاد معیشتی رخ داد و آن پیدایش مالکیت خصوصی بود. در این پژوهش سعی کرده‌ایم با بررسی اقتصاد معیشتی از دوران پارینه‌سنگی به دوره نوسنگی، تغییر در رفتارهای معیشتی را ارزیابی و آنها را در جوامع پیش از تاریخی دشت شوشان تحلیل نماییم. با آغاز دوره نوسنگی و شکل‌گیری مالکیت خصوصی و افزایش جمعیت، نظام خانوادگی از گروهی به هسته‌ای و سپس از خانواده هسته‌ای به خانواده گسترده تغییر یافت. این تغییر خود را در پلان خانه‌های این دوره به نمایش می‌گذارد که از گرد به چهارگوش تغییر کرد. در محوطه‌های دشت شوشان، مانند چغابنوت و چغامیش، پلان‌های چهارگوش خانه‌ها با انباری‌هایی در کنار هرکدام، نشان دهنده آغاز مالکیت خصوصی خانواده‌ها بر منابع غذایی است.

فصل اول
کلیات طرح

۱-۱ بیان مسأله

اقتصاد معیشتی موضوعی بسیار مهم در طول زندگی انسان بوده است. یکی از جنبه‌های مهم این موضوع که نقشی بسیار اساسی در زندگی انسان ایفا کرده است شکل‌گیری مالکیت خصوصی است. تا قبل از آغاز دوره نوسنگی، اقتصاد معیشتی مردم مبتنی بر اشتراک‌گذاری بود. اما با تغییرات مهم و اساسی دوره نوسنگی، شکل جدیدی از اقتصاد معیشتی پدید آمد که تغییر تدریجی اشتراک‌گذاری به مالکیت خصوصی بود. مسأله این است که عوامل اصلی ایجاد تغییر در اقتصاد معیشتی و تبدیل آن از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی چه بود و این تغییر چه تأثیراتی بر جوامع دوره نوسنگی گذاشت.

یکی از مناطق مهمی که نقشی اساسی در دوره نوسنگی ایران داشته است، دشت شوشان است. با تحقیق در این منطقه تلاش خواهیم کرد اهمیت موضوع اقتصاد معیشتی را بررسی و انتقال از اقتصاد اشتراک‌گذاری به مالکیت خصوصی را ارزیابی کنیم.

۲-۱ هدف تحقیق

هدف از انجام این تحقیق آن است که بتوان عوامل اصلی تغییر در اقتصاد معیشتی از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی و تأثیر این تغییرات بر جوامع دوره نوسنگی را بازنسازیم و با کمک آن اقتصاد معیشتی جوامع پیش از تاریخ دشت شوشان را بررسی کنیم.

۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

با بررسی تغییرات اساسی در سازمان اجتماعی و اقتصادی جوامع باستانی، دیدگاهی روشن نسبت به رفتارهای انسان در طول حیاتش پیدا خواهیم کرد. اهمیت موضوع این پایان‌نامه در این است که با تحقیق در زمینه اقتصاد معیشتی جوامع پیش از تاریخی و همچنین با مطالعه گزارشهای قوم‌نگارانه و با استناد به گزارشهای کاوش در دشت شوشان، می‌توانیم به تحلیلی مناسب راجع به رفتارهای مربوط به امرار معاش مردم این منطقه دست یابیم.

۱-۴ پرسشها و فرضیه‌های تحقیق

۱-۴-۱ پرسشها

۱. آیا تغییر در روش‌های امرار معاش از شکارگری و گردآوری به کشاورزی و دامپروری در آغاز دوره نوسنگی بر شکل‌گیری مالکیت خصوصی تأثیر داشته است؟
۲. آیا بین تغییر شکل خانواده از خانواده هسته‌ای به خانواده گسترده در جوامع دوره نوسنگی و اقتصاد معیشتی آن جوامع رابطه‌ای وجود دارد؟
۳. آیا بین پلان معماری جوامع نوسنگی و اقتصاد معیشتی آن جوامع رابطه‌ای وجود دارد؟
۴. آیا می‌توان گفت تغییر در سازمان اجتماعی جوامع پیش از تاریخ در دوره نوسنگی ناشی از تأثیر تغییر اقتصاد معیشتی آنها بوده است؟

۱-۴-۲ فرضیات

۱. تغییر در روش‌های امرار معاش از شکارگری و گردآوری خوراک به کشاورزی و دامپروری در دوره گذر از پارینه‌سنگی به نوسنگی یکی از دلایل اصلی شکل‌گیری مالکیت خصوصی در آغاز دوره نوسنگی است.
۲. تغییر شکل معماری از پلان گرد به پلان چهارگوش یکی از تأثیرات تغییر اقتصاد معیشتی از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی در جوامع نوسنگی است.
۳. تغییر شکل خانواده از خانواده هسته‌ای به خانواده گسترده یکی از تأثیرات تغییر اقتصاد معیشتی از اشتراک عمومی به مالکیت خصوصی است.
۴. تغییرات در سازمان اجتماعی جوامع نوسنگی تحت تأثیر تغییر در اقتصاد معیشتی این جوامع و شکل‌گیری مالکیت خصوصی است.

۱-۵ روش تحقیق

در این تحقیق از مقالات و کتاب‌های مرتبط با موضوع تحقیق و گزارش‌های قوم‌نگاری محققان در مناطق مختلف استفاده شده است. همچنین گزارش کاوش‌ها و حفاری‌های مناطق پیش از تاریخی دشت شوشان نیز مورد مطالعه قرار گرفتند. به‌طور کلی در این تحقیق از روش مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شده است.

۱-۶ قلمرو تحقیق

از آنجا که در فصل‌های ۲ تا ۶ این تحقیق، نتیجه گزارش‌های قوم‌نگاری محققان در نقاط مختلف جهان مورد استفاده قرار گرفته است، در این فصل‌ها قلمرو تحقیق محدودیتی ندارد. اما در فصل ۷ که بخش مطالعه موردی این تحقیق را تشکیل می‌دهد، قلمرو تحقیق دشت شوشان در شمال استان خوزستان امروز است.

۱-۷-پیشینه تحقیق

در مورد اقتصاد معیشتی جوامع پیش از تاریخی و رابطه تغییرات اقتصادی با تغییرات اجتماعی، تحقیقات گوناگونی انجام شده است که بیشتر آنها با تکیه بر مدارک قوم نگاری و مردم نگاری بوده است. اما هنوز در جوامع پیش از تاریخی دشت شوشان تحقیقی جدی در این زمینه انجام نشده است.

فصل دوم

چشم‌اندازهای نظری بر مالکیت و مشارکت مواد غذایی در جوامع باستانی

۲-۱ مقدمه

دانشمندان مدتهاست اجتماعی بودن را از ویژگی‌های ذاتی زندگی انسان‌ها می‌دانند. هر چند که اجتماعی بودن خاص انسان نیست و حیوانات دیگر چون زنبور عسل و مورچه نیز به صورت اجتماعی زندگی می‌کنند، ولی نیاز به همکاری با هم‌نوعان در انسان به مراتب بیشتر است. ساختمان زیستی بدن انسان به گونه‌ای است که نمی‌تواند مانند حیوانات دیگر از بدو تولد سرپا بایستد و برای تغذیه تا چند سال به دیگران نیاز دارد. اجتماعی بودن و نیاز به دیگران در بین انسان چه غریزی باشد و چه اکتسابی، در هر حال واقعیتی جهانشمول است و هرگز در هیچ نقطه‌ای از جهان دیده نشده که انسانی در انزوا و بی‌نیاز از دیگران زندگی کند.

اجتماعی بودن ایجاب می‌کند که انسان برای بقای حیات اجتماعی خود از قوانین و مقررات رایج در جامعه پیروی کند. به علاوه، لازم است که در مجموعه سازمان گروهی، وظایف و مسئولیت‌هایی را به عهده بگیرد، مقررات و وظایفی که بنابر مقتضیات زمانی و مکانی در گروه‌های گوناگون اجتماعی با هم متفاوتند. هر واحد اجتماعی، هر قبیله و هر جامعه، شکل، ویژگی و نظامی معین دارد که مبتنی بر مقتضیات جغرافیایی، زیست محیطی، اقتصادی، تاریخی، اعتقادی و فرهنگی آن جامعه است و با جوامع دیگر تفاوت دارد.

آنچه در جوامع انسانی قدیم یا جدید، ساده یا پیچیده، مشترک است، وجود قوانین، ضوابط و رویه‌های مشخص و وظایف معین است. واحد اجتماعی که مجموعه‌ای از آن یک جامعه را تشکیل می‌دهد، عبارت است از عده‌ای زن و مرد، بزرگسال و خردسال که معمولاً بر مبنای خویشاوندی و همخونی با یکدیگر زندگی می‌کنند و بنابر موقعیت اقتصادی، اجتماعی و فناوری که دارند، خانواده، طایفه، تیره، عشیره و قبیله نامیده می‌شوند (روح الامینی، ۱۳۸۷، ۱۳۵).

۲-۲ جامعه چیست؟

قبل از بررسی ویژگی‌های هر جامعه، لازم است که ماهیت و معنای جامعه را به‌طور کلی بررسی کنیم. مدتهاست که پژوهشگران علوم اجتماعی و انسانی تعاریف گوناگونی را برای شناخت مفهوم جامعه مطرح کرده‌اند. برای مثال، ارسطو جامعه را به موجود زنده‌ای تشبیه می‌کند که تابع قانون تولد، رشد و مرگ است. اسپنسر جامعه را همچون موجود زنده‌ای می‌داند که تغذیه و تولید مثل می‌کند. دورکیم معتقد است جامعه موجودی است زنده و همان

طور که هر جانداري حس عمومي يا حیات دارد، جامعه نیز تنها از گردآمدن ساده افراد تشکیل نیافته، بلکه وجدان و روح جمعي دارد (ثلاثی، ۱۳۷۹، ۱۳۵). سامنر و کلر جامعه را گروهی از مردم می‌شمارند که به اشتراك زندگی می‌کنند و می‌کوشند به اتفاق وسایل زندگی خویش را تأمین کنند و نسل خود را ادامه دهند. گیننز معتقد است که جامعه تعدادی از مردم است که برای رسیدن به هدف مشترکی در حال تعاون به سر می‌برند. به‌طور کلی می‌توان گفت که جامعه از دیدگاه جامعه‌شناسی نتیجه تجمع افراد، عمل متقابل و زندگی مشترك آنهاست که برای رسیدن به هدفی مشترك با یکدیگر همکاری می‌کنند و از اصول و مقرراتی معین اطاعت می‌کنند.

۲-۳ بررسی جامعه در سه سطح

۲-۳-۱ جامعه در مفهوم وسیع

جامعه در مفهوم وسیع آن، اجتماع و گرد آمدن انسانهاست، با ترکیبی که همه یا گروه بزرگی از افراد را دربرگیرد. در این مفهوم گسترده، جامعه تنها شامل انسانهایی نمی‌شود که هم اکنون زندگی می‌کنند، بلکه همه نسلهای گذشته و آینده، و تمام طول تاریخ انسان را در بر می‌گیرد.

۲-۳-۲ جامعه در مفهوم متوسط

جامعه در مفهوم متوسط آن، تجمع نظام سازمان یافته نسبتاً پایداري از روابط اجتماعی گروههای بزرگ انسانهاست که در هر دوره تاریخی، سطح رشد و توسعه آن مشخص بوده، و قانون، آداب و سنن اجتماعی از آن حمایت می‌کنند.

۲-۳-۳ جامعه در مفهوم محدود

جامعه در مفهوم محدود، گروه نسبتاً وسیع و پردوامی است مرکب از تعدادی زن، مرد و کودک که وجوه اشتراك زیادی دارند و برای ادامه زندگی خود همکاری می‌کنند و در این راستا سازمان‌هایی به وجود می‌آورند.

۲-۴ فرهنگ چیست؟

در جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی از فرهنگ تعاریف متعددی عنوان شده است. معروفترین و شاید جامع‌ترین تعریف از فرهنگ، از ادوارد تایلر، حاکی از آن است که: «فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای است که در برگیرنده دانستنیها، اعتقادات، هنرها، اخلاقیات، قوانین، عادات و هرگونه توانایی دیگری است که به وسیله انسان به عنوان عضو جامعه کسب شده است»